

Chương VIII: ANKYLHALOGENUA

Bao gồm các phần sau

1) Định nghĩa

2) Danh pháp

3) Điều chế

4) Tính chất vật lý

5) Tính chất hóa học

ANKYL HALOGENUA

Halogenua ankyl là sản phẩm của sự thay thế một hay nhiều nguyên tử hidro trong phân tử ankan bằng một hay nhiều nguyên tử halogen

Phân loại

Tùy theo bậc của cacbon mang nhóm halogen mà phân thành 3 loại

bậc I

bậc II

bậc III

1. Tên thông thường

Gốc ankyl+ halogenua

2. Tên IUPAC

Halogen+ ankan

Bài tập 1: gọi tên của các hợp chất sau

CH_3Cl : Metyl clorua, Clometan

$\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CH}_2\text{-Br}$: n-propyl bromua

1-bromopropan

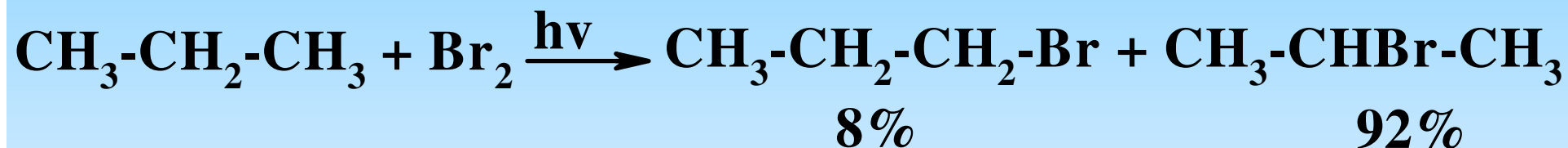
$\text{CH}_3\text{-}\underset{\text{Cl}}{\text{CH}}\text{-CH}_3$: Isopropyl clorua

2-clopropan

ANKYL HALOGENUA

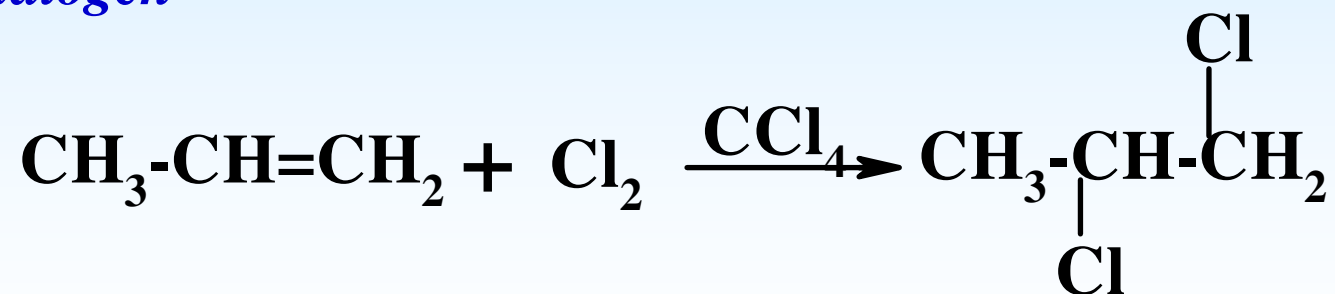
Phương pháp điều chế

1. Từ ankan

2. Từ anken

2.1 Cộng halogen

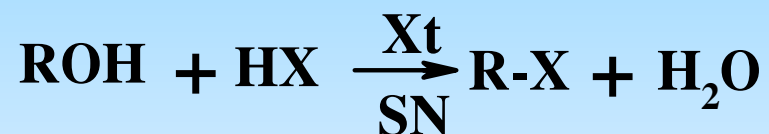

ANKYL HALOGENUA

2.2 Cộng hidrohalogenua

3. Từ ancol

ANKYL HALOGENUA

TÍNH CHẤT HÓA HỌC

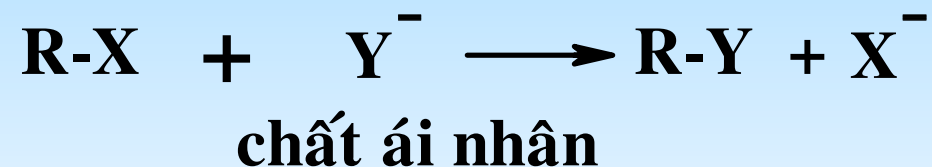
RX dễ tham gia một trong hai phản ứng :

- Phản ứng thế ái nhân
- Phản ứng tách loại

TÍNH CHẤT HÓA HỌC

Phản ứng thế ái nhân S_N

Là phản ứng **thế nguyên tử (X)** hay nhóm nguyên tử **bằng chất ái nhân**

Y- thường là RCOO^- , NH_3 , OH^- , RO^- , NC^-

ANKYL HALOGENUA

Phản ứng thế ái nhân S_N : gồm hai cơ chế

a) Phản ứng thế ái nhân lưỡng phân tử (SN_2)

b) Phản ứng thế ái nhân đơn phân tử (SN_1)

Phản ứng thế ái nhân S_N

Cơ chế

a) Phản ứng thế ái nhân lưỡng phân tử (S_N2)

Xảy ra qua một giai đoạn tạo ra sản phẩm chuyển tiếp

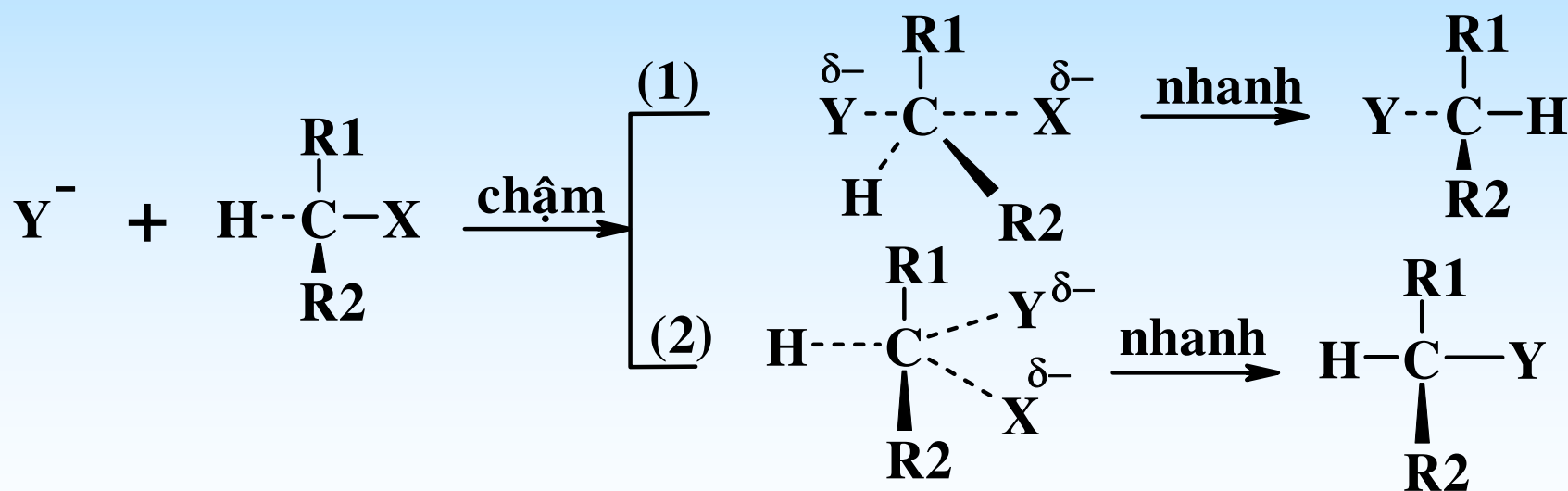

a) Phản ứng thế ái nhân lưỡng phân tử (S_N2)

- Đặc điểm

Sản phẩm thường có sự **thay đổi cấu hình** so với hợp chất ban đầu

- Ví dụ:

b) Phản ứng thế ái nhân đơn phân tử (SN₁)

Xảy ra qua hai giai đoạn

- Giai đoạn 1

- Giai đoạn 2

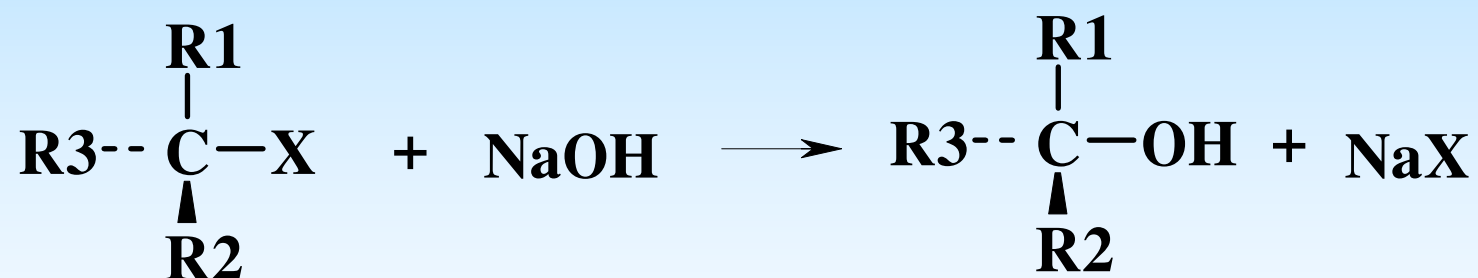

b) Phản ứng thế ái nhân đơn phân tử (S_N1)

Đặc điểm

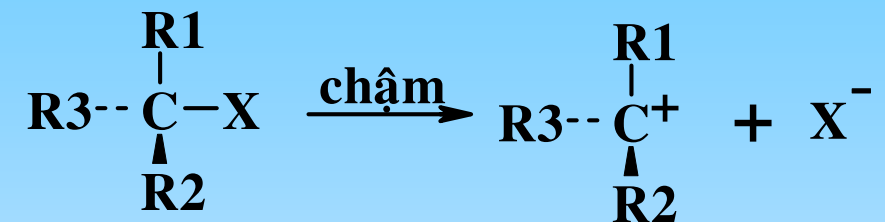
Sản phẩm là **hỗn hợp racemic**

Ví dụ

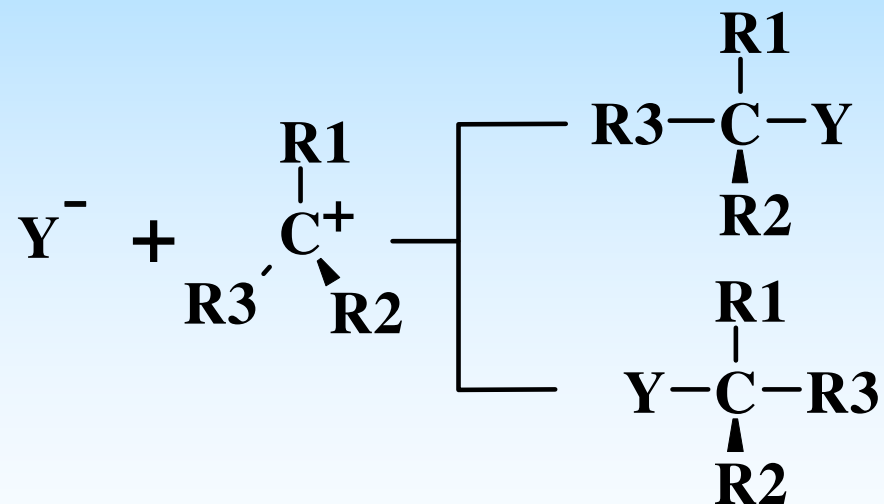

b) Phản ứng thế ái nhân đơn phân tử (SN₁)

Giai đoạn 1

Giai đoạn 2

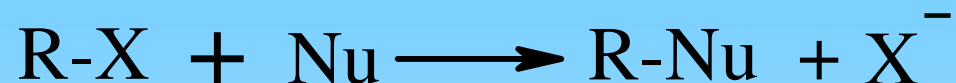
ANKYL HALOGENUA

Yếu tố ảnh hưởng khả năng phản ứng thế S_N của RX

Khi R là gốc hydrocarbon **bậc 1 chủ yếu cho SN_2**

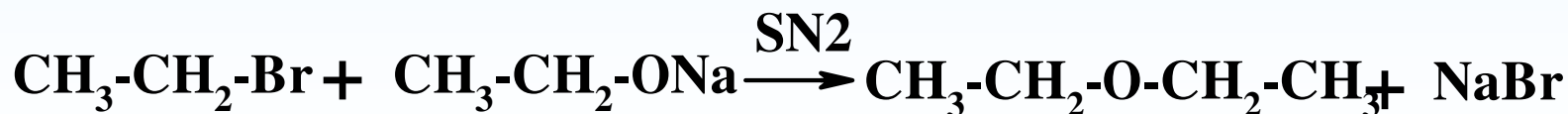
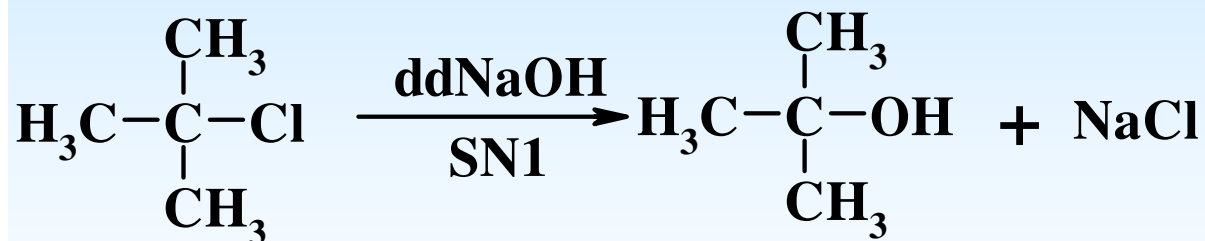
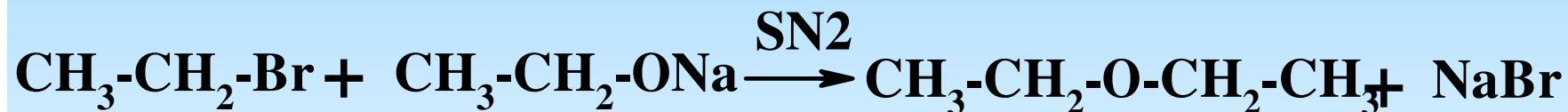
Khi R là gốc hydrocarbon **bậc 3 chủ yếu cho SN_1**

Một số phản ứng thế S_N của RX

Nu thường là $RCOO^-$, NH_3 , OH^- , RO^- , NC^-

Bài tập 2: cho biết sản phẩm chính của các phản ứng sau

ANKYL HALOGENUA

Một số phản ứng thế S_N của RX

Bài tập 3: cho biết sản phẩm chính của các phản ứng sau

ANKYL HALOGENUA

2. Phản ứng tách loại (E)

Là phản ứng **tách một phân tử (HX)** ra khỏi hợp chất ban đầu để tạo thành các hợp chất hidrocarbon không no

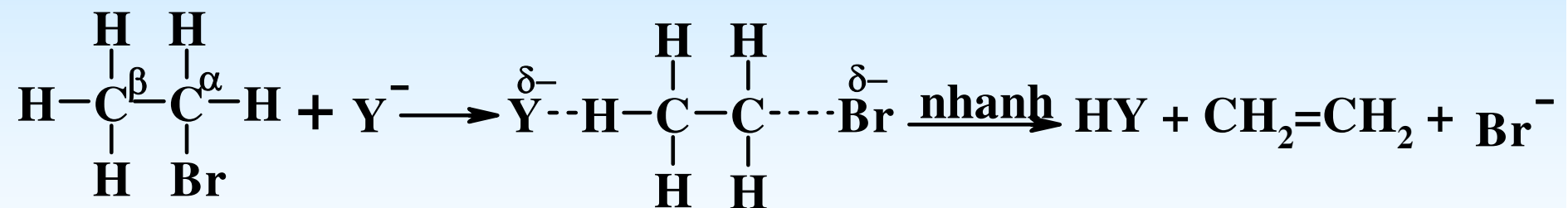
Phản ứng tách loại bao gồm phản ứng tách loại E_1 và tách loại E_2

ANKYL HALOGENUA

Cơ chế

a) Phản ứng tách loại E₂

Phản ứng gồm 1 giai đoạn, có giai đoạn tạo thành trạng thái chuyển tiếp

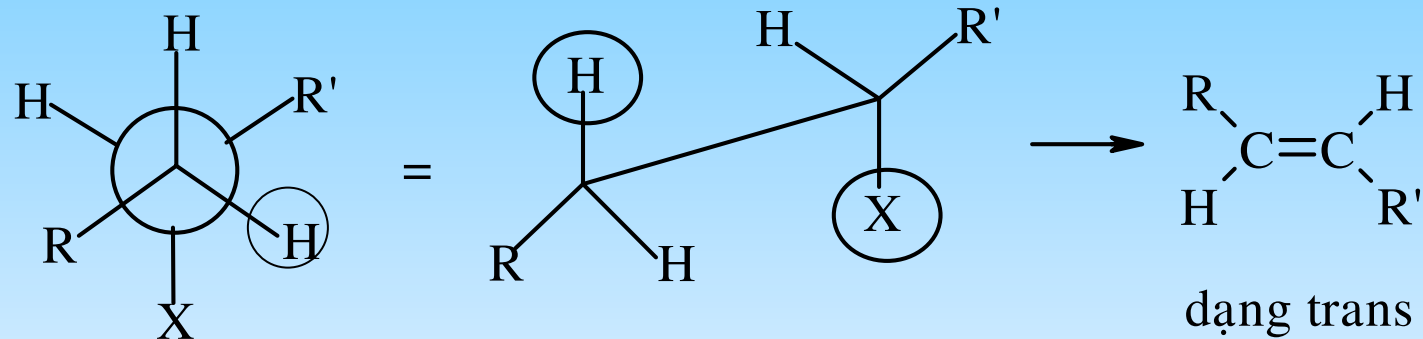
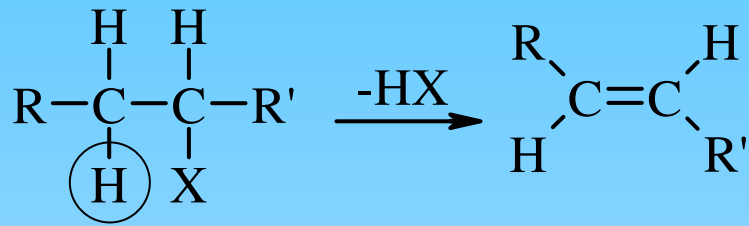
a) Phản ứng tách loại E_2

Đặc điểm

Các RX bậc 1, 2 thường theo cơ chế tách loại E_2

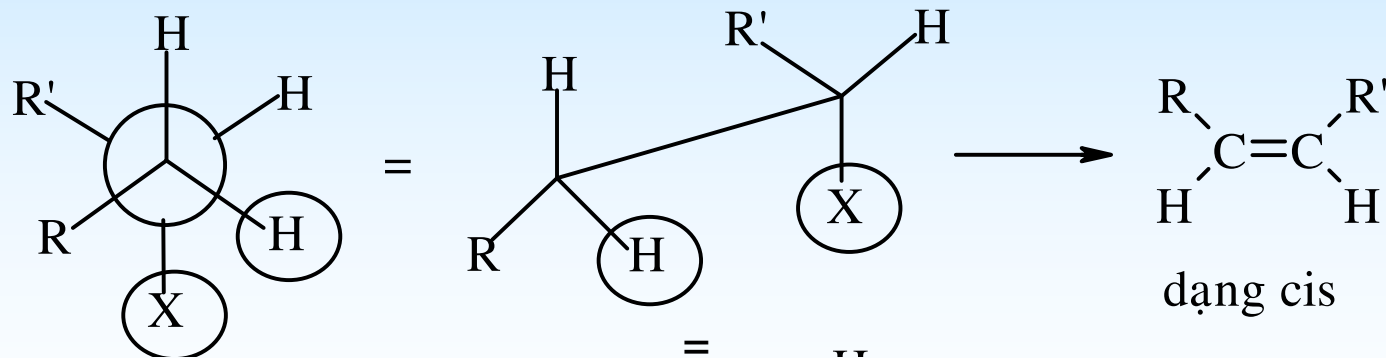
Phản ứng tách loại E_2 dễ xảy ra đối với các nhóm thế nằm ở vị trí trans hoặc anti

Ví dụ

cấu dạng anti

dạng trans

Cấu dạng syn

dạng cis

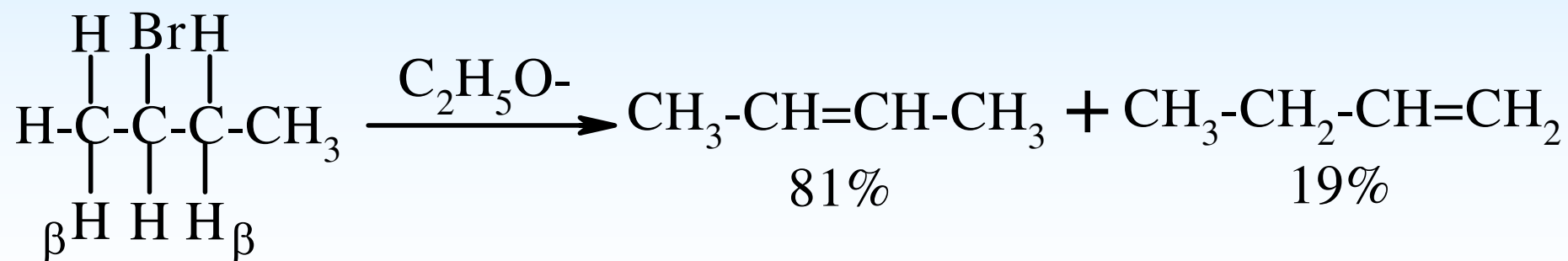
ANKYL HALOGENUA

a) Phản ứng tách loại E₂

Đặc điểm

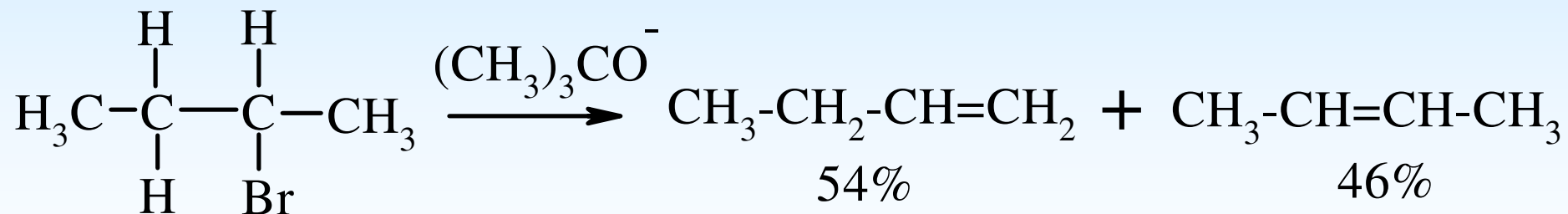
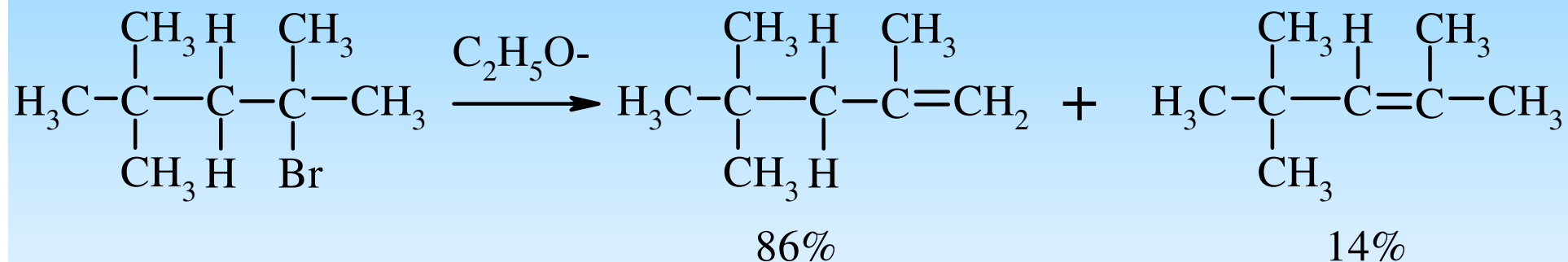
Tách sao cho tạo ra **anken bền**

Bài tập 4: cho biết sản phẩm chính của phản ứng sau

Trừ trường hợp khó tách H-C β do có sự cản trở không gian

Bài tập 5: cho biết sản phẩm chính của các phản ứng sau

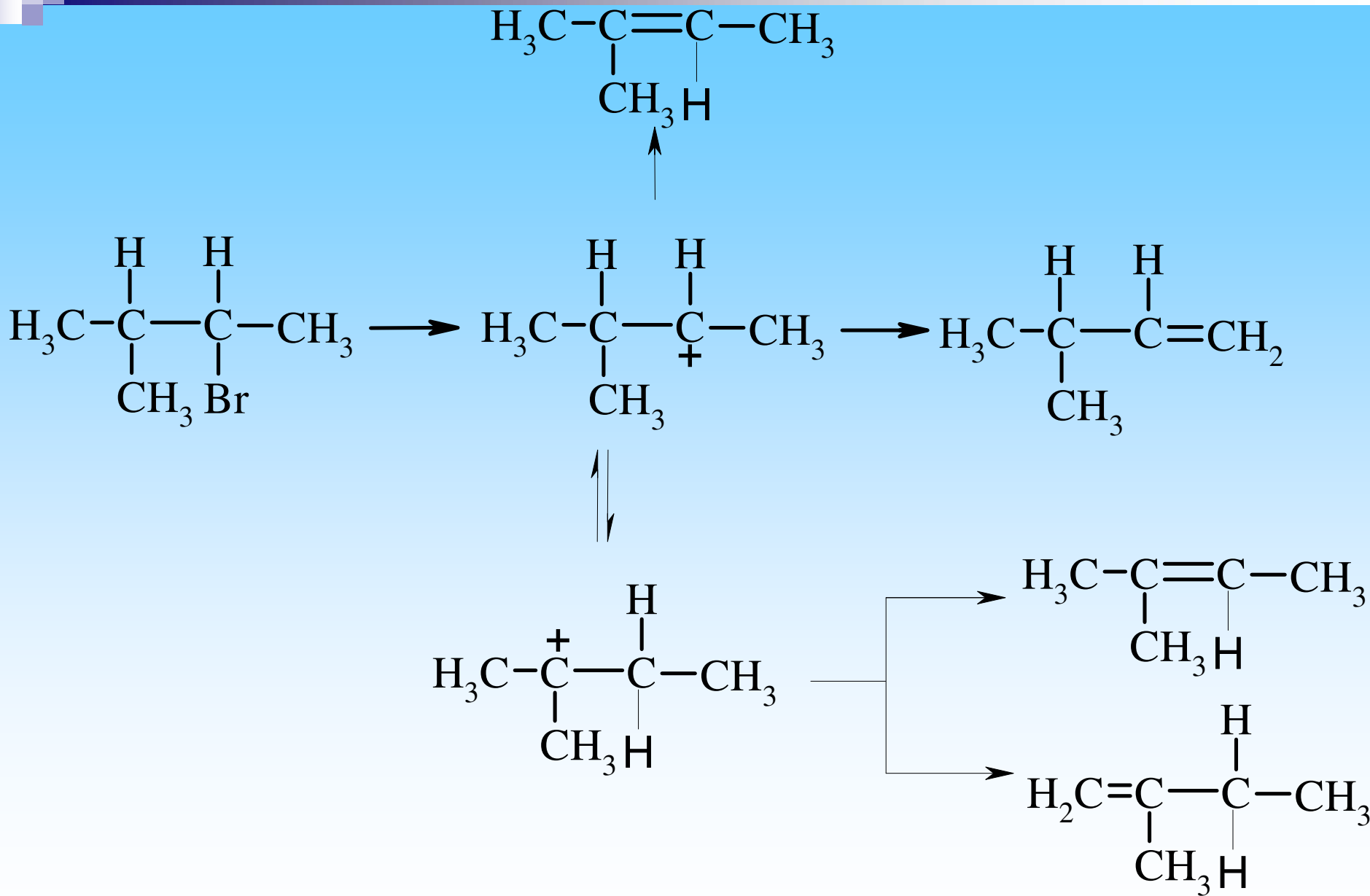

ANKYL HALOGENUA

Đặc điểm

- Tách loại E_1 thường xảy ra với **RX bậc III**
- Thường tạo một hỗn hợp sản phẩm do có sự chuyển vị, sản phẩm chính thường là anken bền

Bài tập 6: cho biết sản phẩm chính của phản ứng sau

Phản ứng tác dụng với kim loại

3.1 Phản ứng với Na (phản ứng Wurtz)

3.2 Phản ứng với Mg (Phản ứng Grignard)

hợp chất Grignard

R=ankyl, aryl, ankenyl

Phản ứng của hợp chất Grignard (R-Mg-X)

- Tác dụng với hợp chất có hidro linh động (như H₂O, ROH, RNH₂, C₆H₅OH, HC≡CH, RCOOH..)

- Phản ứng cộng hợp ái nhân

- Hợp chất cacbonyl

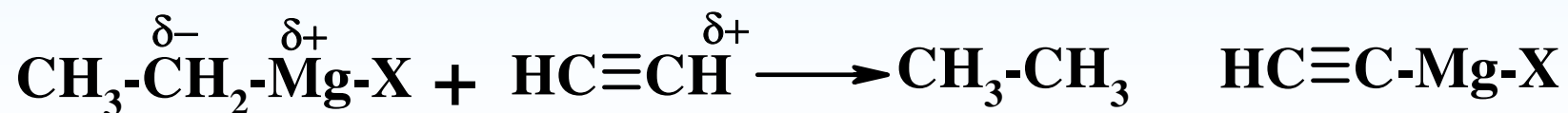
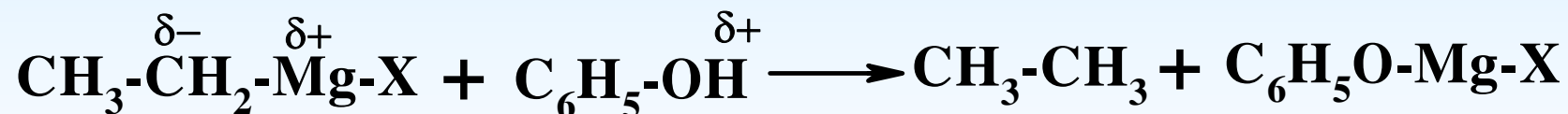
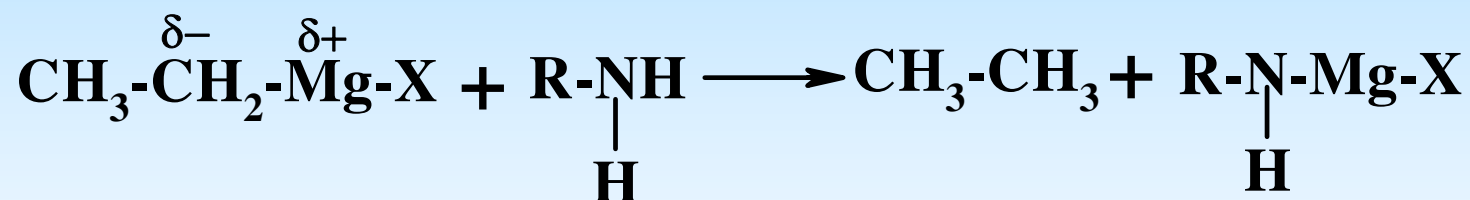
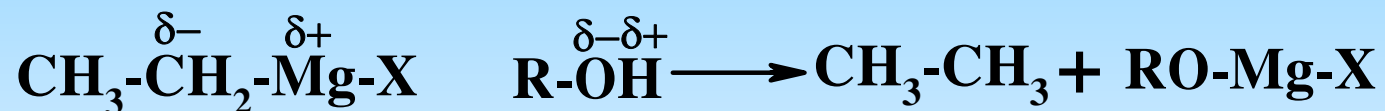
- Etylen oxit

- Nitril

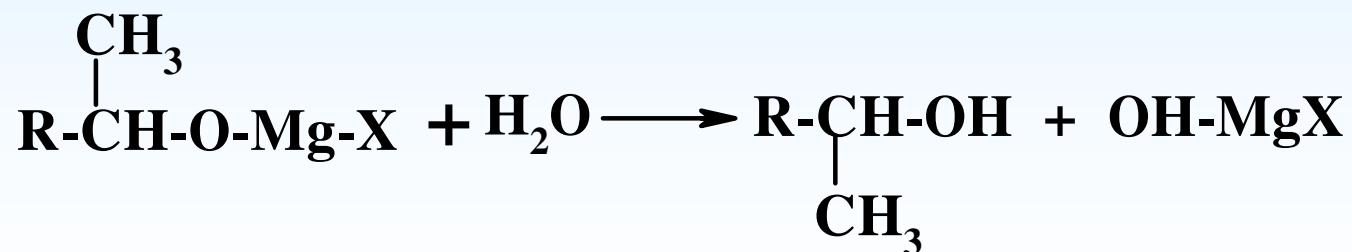
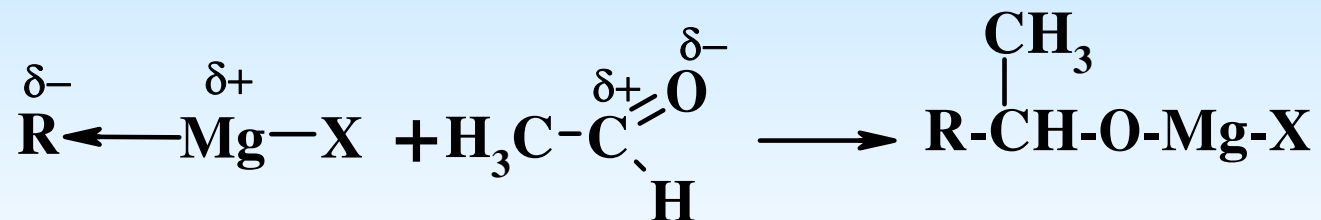
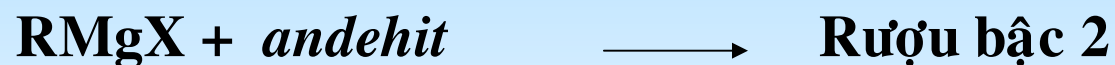
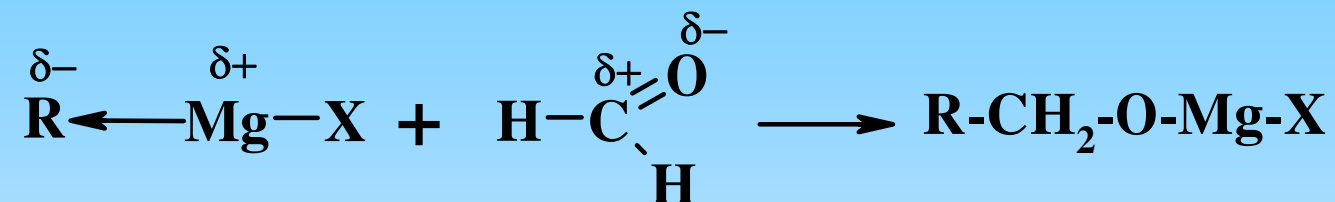
- Dẫn xuất của axit (este, halogenua axit)

Tác dụng với hợp chất có hidro linh động

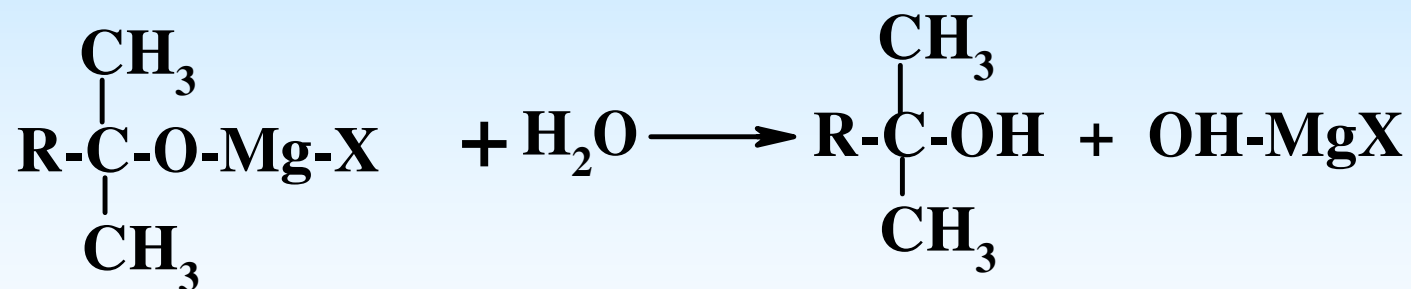
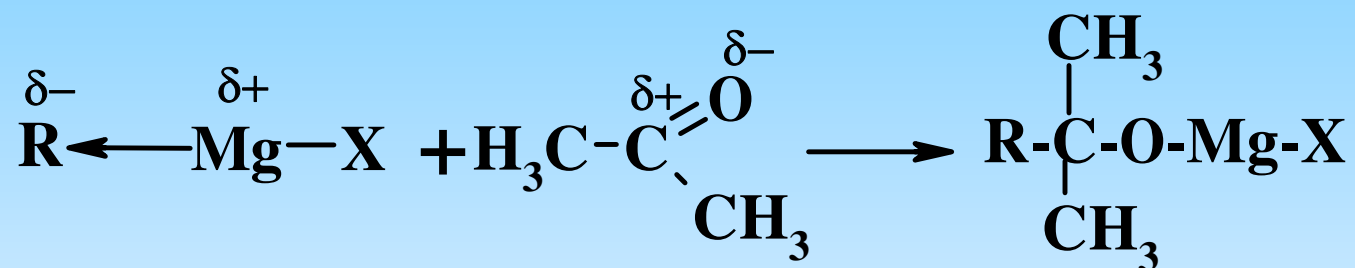
Bài tập 7: cho biết sản phẩm chính của các phản ứng sau

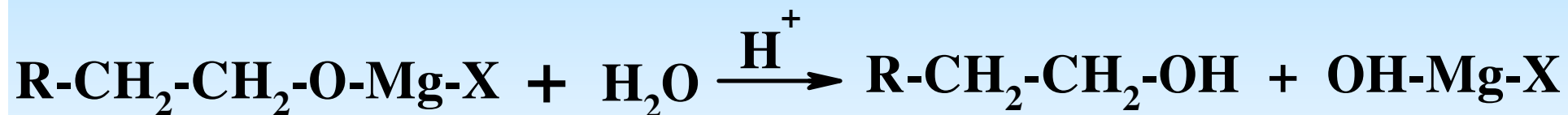
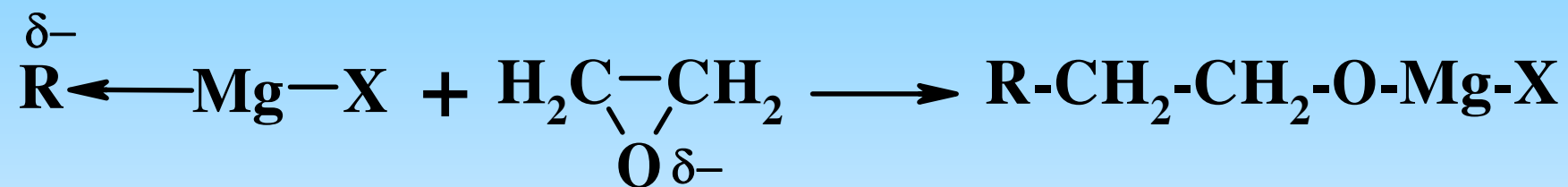

2 Phản ứng cộng hợp ái nhân

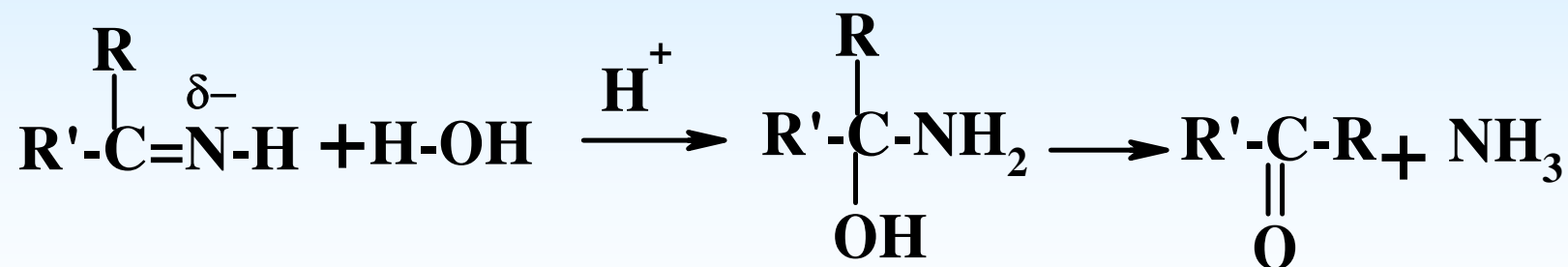
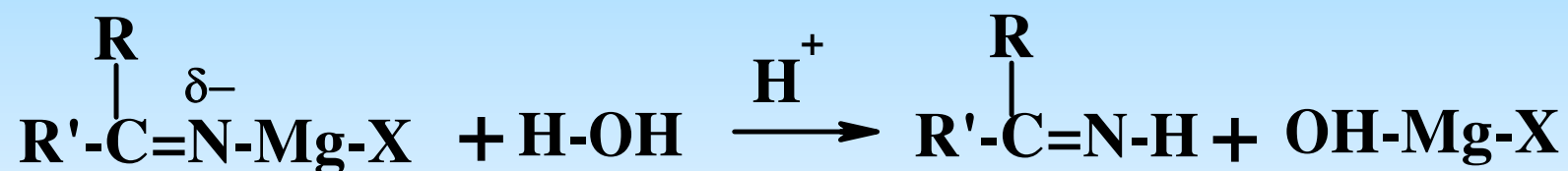
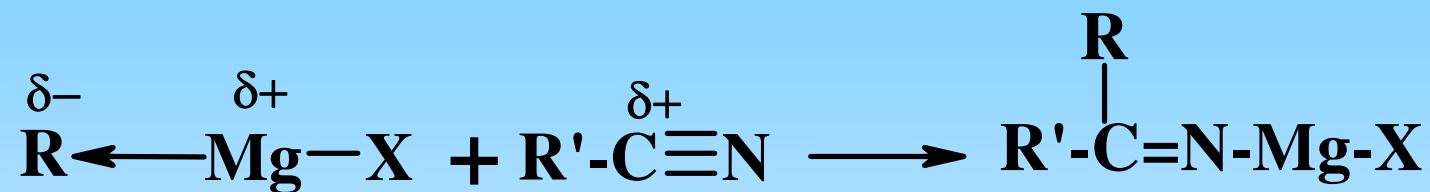

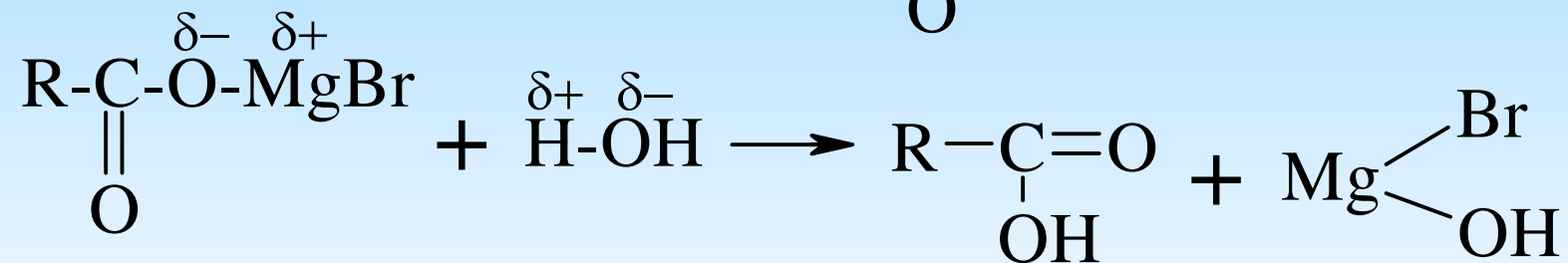
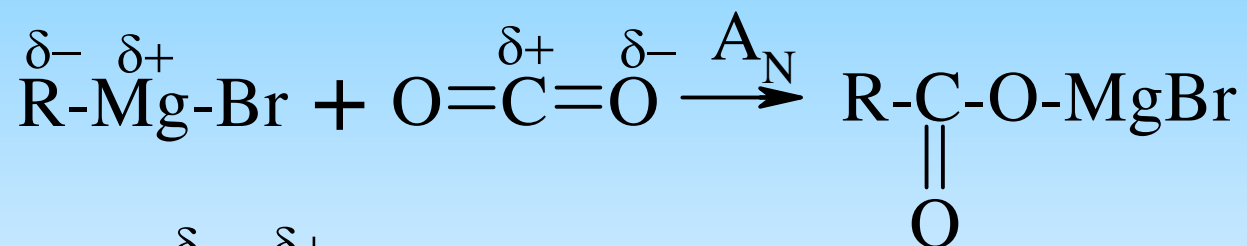
$\text{RMgX} + \text{xeton} \longrightarrow \text{Rượu bậc 3}$

RMgX + hợp chất nitril $\longrightarrow$ Xeton

Tác dụng với dẫn xuất của axit

